

Sør-Odal kommune

Kommunal planstrategi 2024-2027 versjon 1.0 og planprogram for rullering av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel

Vedtatt av	Møtedato	Saksnr
Formannskapet	30.01.2024	007/24
Kommunestyret	06.02.2024	009/24

Saksanv.: Ingunn Brøndbo Moss Saksbeh.:	Arkiv: FA-L12	Arkivsaknr 24/348 - 1
--	----------------------	---------------------------------

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Arbeidet med revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel igangsettes, jfr. PBL §§ 11-1 og 11-12.
2. Arbeidet med ny planstrategi versjon 1.0 og revisjon av kommuneplanen startes opp samlet, jfr. PBL § 10-1.
3. Utkast til planprogram for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel samt kommunal planstrategi 1.0 legges ut til høring samtidig med varsel om oppstart av planarbeidet, jfr. PBL § 11-13.

30.01.2024 Formannskapet

Behandling:

Kommunedirektørens forslag enstemmig vedtatt.

FS- 007/24 VEDTAK:

1. Arbeidet med revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel igangsettes, jfr. PBL §§ 11-1 og 11-12.
1. Arbeidet med ny planstrategi versjon 1.0 og revisjon av kommuneplanen startes opp samlet, jfr. PBL § 10-1.
1. Utkast til planprogram for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel samt kommunal planstrategi 1.0 legges ut til høring samtidig med varsel om oppstart av planarbeidet, jfr. PBL § 11-13.

06.02.2024 Kommunestyret

Behandling:

Votering:

Formannskapetets innstilling ble enstemmig vedtatt.

KS- 009/24 VEDTAK:

1. Arbeidet med revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel igangsettes, jfr. PBL §§ 11-1 og 11-12.
1. Arbeidet med ny planstrategi versjon 1.0 og revisjon av kommuneplanen startes opp samlet, jfr. PBL § 10-1.
1. Utkast til planprogram for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel samt kommunal planstrategi 1.0 legges ut til høring samtidig med varsel om oppstart av planarbeidet, jfr. PBL § 11-13.

Denne saker omhandler oppstart av arbeid med kommunal planstrategi 1.0 for kommunestyreperioden 2024-2027 og oppstart av arbeid med å rullere kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel for Sør-Odal kommune.

Bakgrunn for saken:

Alle kommuner skal ifølge [plan- og bygningsloven](#) ha en kommuneplan som omfatter både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver.

Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. Målene og strategiene i kommuneplanen skal være styrende for kommunens utvikling, og legges til grunn når kommunen utarbeider og gjennomfører nye planer, prosjekter og tiltak.

Kommuneplanen skal ha et langsiktig perspektiv, men følges opp av et fireårig handlingsprogram som er koblet opp mot kommunens økonomiplan og rulleres årlig.

Det er et lovfestet krav at alle kommunestyre skal ta stilling til om det er behov for å rullere kommuneplanen i kommunestyreperioden. Verktøyet som brukes for å ta stilling til dette er den kommunale planstrategien, som skal vedtas i løpet av det første året i kommunestyreperioden.

Det er erfart at mange kommunestyre ofte har lite eierforhold til kommuneplanens samfunnsdel. Noe av årsaken til dette kan være at samfunnsdelen ofte vedtas på tampen av kommunestyreperioden, dersom kommunen følger plan- og bygningslovens føringer. Det er også erfart at det kan være en utfordring å knytte kommuneplanens samfunnsdel til valgperioden og til det nye kommunestyrets politikk.

Deltakelse i KS-prosjektet «Ny Agenda for kommuneplanens samfunnsdel»

KS har gjennom et eget prosjekt gjennomført et utviklingsarbeid for å gjøre kommuneplanens samfunnsdel til et bedre politisk styringsdokument gjennom å drøfte problemstillingene:

- Hvordan kan samfunnsdelen bli de folkevalgtes viktigste styringsverktøy?
- Hvordan kan planarbeidet bidra til at et nyvalgt kommunestyre beslutter og iverksetter politikken de har gått til valg på?

Funnene i prosjektet og anbefalingene er samlet i rapporten [«Ny agenda for kommuneplanens samfunnsdel»](#). Basert på anbefalingene i rapporten er det utviklet et eget program innad i KS sitt folkevalgtprogram. Sør-Odal kommune er sammen med 11 andre norske kommuner tatt opp i dette programmet som er et prøveprosjekt.

Kommunen har gjennom deltakelse i programmet forpliktet seg til å vedta ny kommuneplanens samfunnsdel i løpet av første år i kommunestyreperioden. Målet med arbeidet er å gjøre samfunnsdelen til det viktigste styringsverktøyet for kommunestyret

og administrasjonen i kommunestyreperioden. Det innebærer blant annet at det politiske eierskapet til planen skal styrkes. Det er også et mål med prosessen at det skal bli en tydeligere kobling mellom kommuneplanens samfunnsdel og kommunens handlings- og økonomiplan.

Workshop 6. februar 2024

En viktig forutsetning for å lykkes med arbeidet er å tilrettelegge for en samskapende prosess, der det politiske nivået involveres på et tidligere stadium i planprosessen enn ved en i en tradisjonell planprosess. Det innebærer at dokumentene «Grunnleggsdokument» og kommunal planstrategi 2024-2027 1.0 med planprogram for kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel er vedlagt saken som arbeidsdokumenter til workshopen med kommunestyret 6. februar, slik at kommunestyret aktivt kan bidra inn med føringer i dokumentene, før de sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn.

Forslag til videre organisering av arbeidet er beskrevet i vedlagte utkast til planprogram kapittel 7 *Organisering og medvirkning*.

Saksopplysninger:

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel (KPS) er kommunenes viktigste verktøy for langsiktig og strategisk planlegging. Kommuneplanens samfunnsdel skal inneholde mål og strategier for utvikling av kommunen som samfunn og som organisasjon samt en arealstrategi for arealbruk i kommunen.

Samfunnsdelen med arealstrategi skal utarbeides før arealdelen, slik at den legger føringer for arbeidet med kommuneplanens arealdel.

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel (KPA) er et verktøy for å gjennomføre de mål og strategier som er satt i samfunnsdelen gjennom disponering av arealer og naturressurser. Planen omfatter et juridisk bindende plankart, planbeskrivelse, bestemmelser og retningslinjer for arealbruk, samt ROS-analyse og konsekvensutredninger for nye utbyggingsområder og av planens samlede virkinger.

Planprogram

Når kommunen starter arbeidet med å revidere eller utarbeide ny kommuneplan skal det utarbeides et planprogram. Planprogrammet er en plan for det videre arbeidet og beskriver formålet med planen, fremdrift og organisering av planarbeidet. Det er et lovkrav at planprogrammet skal høres og fastsettes før selve planen utarbeides.

Kommunal planstrategi

Kommunestyret skal minst én gang hver valgperiode, og senest ett år etter konstituering utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Den kommunale planstrategien er ikke en plan, men et hjelpemiddel for det nye kommunestyret til å avklare hvilke planoppgaver som skal prioriteres i valgperioden for å styre utviklingen i ønsket retning.

Formålet med planstrategien er å drøfte kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, arealutvikling og den kommunale tjenesteytingen. Planstrategien skal sette fokus på de planoppgavene kommunen bør prioritere for å legge til rette for en positiv utvikling gjennom å ta stilling til:

1. Om Kommuneplanen skal revideres helt eller delvis
2. Hvilke andre planer og strategier kommunen har behov for

Planstrategien er med andre ord førende for planarbeidet som skal gjøres i kommunen i kommunestyreperioden.

Kommunal planstrategi 2024-2027 1.0

Det er utfordrende oppgave for kommunestyret å ta stilling til hvilke planer som skal utarbeides *før* strategien for den kommende kommunestyreperioden er lagt gjennom utarbeidelse av kommuneplanens samfunnsdel. Det legges derfor opp til en prosess hvor den kommunale planstrategien vedtas i to trinn:

1. Kommunal planstrategi 1.0: Kommunestyret tar stilling til om kommuneplanen – samfunnsdel og arealdel - skal rulleres
2. Kommunal planstrategi 2.0: Kommunestyret tar stilling til hvilke andre planer og strategier det er behov for i kommunestyreperioden for å nå ønsket utvikling

Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel

Administrasjonen i kommunen anbefaler at kommuneplanen revideres. Loven åpner opp for at planprogrammet for kommuneplanen kan legges frem sammen med den kommunale planstrategien, som i første omgang vil være 1.0-versjonen. Den kommunale planstrategien vil da følge de samme prosesskravene som kommuneplanen med en seks ukers høringsperiode, før kommunen kan fastsette planstrategiens 1.0-versjon.

Kunnskapsgrunnlag

Administrasjonen har som en del av forberedelse til prosessen jobbet med et grunnlagsdokument, som i hovedsak har tatt for seg hva administrasjonen ser på som kommunens hovedutfordringer og utviklingstrekk, jfr. vedlegg. Dette dokumentet er å betrakte som et arbeidsdokument, som skal benyttes som utgangspunkt for diskusjoner i kommunestyret. Dokumentet inneholder også en oppsummering av innspillene som kom inn fra det nye kommunestyret under folkevalgtopplæringen 6.11.23.

Folkehelsearbeidet i kommunen skal bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse og utjevner sosiale helseforskjeller. Kommunen skal ha oversikt over befolkningens helsetilstand og legge denne oversikten til grunn for all kommunal planlegging, jfr. folkehelseloven § 5. Administrasjonen har foreslått å innlemme oversiktsdokumentet i grunnlagsdokumentet. Utfordringer er identifisert, og overordnede årsaker og konsekvenser er omtalt i dokumentet.

Tjenestemessige konsekvenser

Administrasjonens del av planarbeidet gjennomføres som en del av kommunens ordinære drift.

Økonomiske konsekvenser

Planarbeidet skal i hovedsak gjennomføres med bruk av interne ressurser, men det er satt av kr. 200 000,- og kr. 600 000,- i henholdsvis 2024 og 2025 gjennom kommunens budsjett og økonomiplan til utredningsarbeid knyttet til kommuneplanens arealdel.

Juridiske konsekvenser

Planarbeidet følger plan- og bygningsloven, inkl. lovens krav til prosess for planarbeid og medvirkning.

Arbeidet må også ta hensyn til mange andre særlover. De mest sentrale lovene og forskriftene er listet opp i planprogrammets kapittel 3, som beskriver overordnede føringer for planarbeidet.

Konsekvenser for folkehelse

Hvordan Sør-Odal kommune rigger seg for fremtiden for å ivareta sine innbyggere vil ha

stor innvirkning på folkehelsen, jfr. utkast til vedlagte grunnlagsdokument.

Vurdering:

Det er viktig for en kommune å ha et oppdatert planverk av flere grunner. Kommuneplanens samfunnsdel gir en overordnet styring og retning for utviklingen av kommunen. Den definerer mål og strategier for hvordan kommunen skal utvikle seg på ulike områder som eksempelvis oppvekstforhold, helsetjenester, boligbygging, næringsutvikling, klima og miljø, kultur og sosiale forhold.

Kommuneplanens samfunnsdel har et helhetlig perspektiv som sikrer at kommunens ulike sektorer og fagområder blir sett i sammenheng. Det legger til rette for en helhetlig og bærekraftig utvikling av kommunen, der ulike behov og interesser blir ivarettatt.

Sør-Odal kommune står overfor betydelige samfunnsutfordringer. Disse omhandler både demografi, økende sosial ulikhet, klimaendringer, mangel på både arbeidstakere og kompetent arbeidskraft og trangere økonomiske rammer. Dette er også utfordringer som det er viktig å finne gode løsninger på, og som utfordrer kommunen til å tenke nytt når vi utvikler fremtidens Sør-Odal. Det bør pekes ut noen tydelige satsningsområder som viser hva som skal prioriteres i kommende planperiode.

Hvis samfunnsdelen skal fungere som et godt styringsverktøy må den være godt forankret både i kommunestyret og i administrasjonen. Det er viktig at de overordnede samfunnsdiskusjonene gjøres på dette plannivået. Rulleringen av kommuneplanens samfunnsdel 2024-2036 skal også bidra til å legge til rette for at det nyvalgte kommunestyret skal få muligheten til å iverksette sin politikk i kommunestyreperioden.

Kommuneplanens samfunnsdel legger videre føringer for utviklingen av kommuneplanens arealdel. Arealdelen er juridisk bindende for kommunen og dens organer. Den gir føringer for kommunens øvrige planlegging og beslutninger, og skal legges til grunn ved utarbeidelse av reguleringsplaner og andre konkrete tiltak. Gjeldende kommuneplanens arealdel ble vedtatt i 2013. Det er flere forhold som peker i retning av at planen er moden for rullering, jfr. avsnitt 5.2 i planprogrammet. Kommunen gjennomførte en prosess med å rullere planen i 2020, men prosessen ble stoppet før sluttbehandlingen, etter råd fra Statsforvalteren i Innlandet. Begrunnelsen for at planen ikke ble sluttbehandlet var usikkerheten knyttet til fremtidig trasé for E16. Trasévalg for ny veg er ennå ikke landet, men administrasjonen har innhentet «samtykke» fra Statsforvalteren om at arbeidet med rulleringen av kommuneplanens arealdel kan gjenopptas.

Utkast til grunnlagsdokument vil legges frem til diskusjon i workshopen med kommunestyret 6. november. Grunnlagsdokumentet tydeliggjør utfordringsbildet som kommunen står ovenfor. Dette vil sammen med nye nasjonale forventninger til planleggingen, danne grunnlaget for tidlige politiske diskusjoner for hvilke strategier som skal legges for Sør-Odal kommune i kommunestyreperioden.

Medvirkning

Planprogrammet beskriver en planprosess der kommunen sammen med KS skal legge til rette for gode diskusjoner knyttet til både utfordringsbildet og fremtidig strategi for utvikling av kommunen. Plan- og bygningsloven skal sikre medvirkning og en åpen planprosess, og lovens bestemmelser om høring og offentlig ettersyn vil følges i prosessen. Det legges ikke opp til bred medvirkning knyttet til planstrategien utover lovens formalkrav som er høring.

Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, inkludert barn og unge. Det legges opp til et eget verksted med Sør-Odal barne- og ungdomsråd (SOBUR) og elevrådet våren 2024.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler å sette i gang med en prosess med å revidere kommuneplanen, og å følge KS sine råd om god politisk medvirkning i prosessen. Det innebærer at planstrategi 1.0 og planprogram for revideringen av kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel legges ut på høring etter drøftinger med kommunestyret 6. november.

Skarnes, 20.01.2024

Anita Orlund
Kommunedirektør